

**До членовете на научното жури по конкурса за доцент
по професионално направление 3.6. право
(международно частно право), назначен със заповед
№ РД 38-255/25.04.2018 г. на Ректора на
СУ „Св. Климент Охридски“**

СТ А Н О В И Щ Е

**от проф. ИВАН РУСЧЕВ, д.н., ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ по конкурса за
академичната длъжност доцент по професионално направление 3.6. право
(международно частно право)**

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД 38-255/25.04.2018 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за провеждане на конкурс за доцент по професионално направление 3.6. право (международно частно право), обявен в ДВ, бр. 33 от 17.04.2018 г., за нуждите на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. До изтичане на двумесечния срок по него единственият явил се кандидат е г-н Васил Христов Пандов. С решение на назначеното жури ми е възложено да изготвя становище по този конкурс, което представям.

I. Биографични бележки за кандидата

Г-н Васил Христов Пандов е роден през 1977 г. в гр. София, магистър по право на Юридически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“. От 2002 г. е адвокат от САК. Доктор по право, главен асистент по международно частно право в Катедрата по международно право и международни отношения на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Заема тази академична длъжност от 2013 г., като преди това – от края на 2009 г. е асистент в същата катедра. През същата 2013 г. е придобил научната степен д-р по право (международно частно право). Води семинарни занятия пред студенти от специалностите „право“ и „международни отношения“ в ЮФ на СУ, чете лекционния курс по МЧП пред студенти от задочна форма на обучение от специалността „право“, пред тези от специалността МО; лекционния курс по международно частно семейно и наследствено право. От 2015 г. води лекции в магистърската програма „Международни бизнес отношения“, а от 2017 г. - в магистърската програма „Международни отношения и многостранна дипломация“ в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“. Научен секретар и член на Управителния съвет на Института по международно частно право, кореспондент на

Република България в обобщаването на съдебната практика по актовете UNCITRAL в системата CLOUT, арбитър от листата на Международния арбитражен съд при Института по международно частно право. Научните му интереси, сериозно подплатени от 17 публикации (монография, 11 студии и статии – самостоятелни и в съавторство; самостоятелни обособени части в 4 научни коментара и сборник с материали, вкл. на английски), са преимуществено в областта на МЧП и на правото на ЕС. Радушно приет от студентската аудитория, с подчертано коректно колегиално отношение, за годините в университета, гл. ас. Пандов се утвърди като образец на високоинтелигентен млад, многообещаващ преподавател в своята област, с пръкрасна репутация сред колегите, продължител на силните традиции на Катедрата по МПМО в ЮФ на СУ.

II. По трудовете, представени за рецензиране в конкурса.

Кандидатът гл. ас. д-р Васил Христов Пандов участва в конкурса за доцент с **монографичния труд „Международната компетентност по граждански и търговски дела“, (Сиела, С. 2018)**, както и **с посочени, но непредставени в оригинал или в копия самостоятелни авторски части от съставни творби: „Регламентът Брюксел II А“** (студия, с непосочени страници), публикуван в Сборника: *Регламент (ЕО) № 2201/20013 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000“* (изд. Сиела, С. 2014); **„Коментар на Регламент 650/2012“** (студия, с непосочени страници) - част от Сборника *„Регламентите по международно частно право на Европейския съюз 2009 - 2016г. Тенденции и новости в уредбата“* (изд. Сиела Норма, С. 2017); **„Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи като източник на българското международно частно право“** (студия, също с непосочени страници), публикувана в Сборник *„Международният договор - източник на международното частно право“* (Сиела Норма, С. 2013); статиите: **„Свободно движение на удостоверения по граждански и търговски дела в Европейския съюз“** - Съвременно право, 2017, № 1; **„Свободно движение на официални документи в Европейския съюз“** – Правна мисъл, 2017, № 4 и **„Приспособяването в международното частно право“** – Търговско право, 2016, № 3.

Доколкото обаче те, извън монографичния труд, не са представени в оригинал или в копие и не съм разполагал с тях (макар излезли от печат след придобиване на образователната и научна степен „доктор“, а от друга страна - и посветени на интересни проблеми в областта на конкурса – международното частно право), те няма да бъдат предмет на рецензиране в становището ми. **То ще се ограничи само до хабилитационния труд на кандидата, доколкото чл. 24, ал. 1, т.3 ЗРАС приема за достатъчно за участието в конкурс за доцент и само излязъл от печат монографичен труд.**

III. Оценка на хабилитационния труд „Международната компетентност по граждански и търговски дела“, С. Сиела, 2018.

Доколкото рецензирането, което ми е възложено от научното жури, е в рамките на **становище**, то ще се ограничи само до обща оценка на труда, посочване на неговите основни приносни моменти (респ. – някои бележки по труда), до проверката за съответствието на изтъкнатите от кандидата приноси с отразеното в монографията и накрая, в заключение – за годността на представения хабилитационен труд да покрие критериите за заемане на научното звание **доцент**.

1. Темата на труда е класическа за процесуалния дял на МЧП, напълно неизследвана на монографично ниво, нито в процесуалноправната, нито в българската международно частноправна литература през последните 30 год. – период през който подходите към предмета на МЧП, вижданията за на международната компетентност, както и цялостната уредбата българско МЧП коренно се промени.

2. Като цяло монографията от 342 стр. впечатлява не само с **обема**, но и със **задълбоченото третиране на темата** – ключова в международно частноправната доктрина. Избраната **класическа структура**: увод и четири глави, се е оказала подходяща и е дала възможност на кандидата да изследва различните аспекти на международната компетентност. **Езикът** на съчинението е ясен, **полемиката с чуждите становища**, където е заявена, е проведена коректно, с необходимото уважение към тях. За лесното възприемане на труда допринася и това, че вместо да бъде изнесен напред и общо, сраителноправният преглед е правен при всяка отделна смислова цялост – глава или точка (според възприетата от кандидата структура без параграфи). **Съдържанието** показва продължително научно усилие, при което, на базата на задълбочено познаване на литературата, обхващайки значителна по обем практика на Съда на ЕС, на Европейския съд по правата на човека, на съдилищата на различни държави, авторът е достигнал до свои обосновани (в голямата си част - оригинални) изводи относно изследвания институт на процесуалното право. Предвид заявеното от кандидата, че не проследява и не коментира систематично отделните източници на позитивната уредба на международната компетентност, би следвало да се насърчи намерението му то да бъде обект на бъдещо изследване на специалния дял на международната компетентност.

3. Предвид специфичното място на процесуалноправна проблематика, на която е посветена монографията – **от публичноправен характер, но изучавана от частноправна наука** – тази за международното частно право (пред която част от представителите на доктрината се оказват недостатъчно компетентни, предвид липсата на специфични знания в гражданския процес, или се задоволяват само да коментират повърхностно негови институти), трудът на д-р Пандов показва, че за разлика от други, той във висока степен се

е справил с това предизвикателство. Доказателство за този извод може да се намери най-напред в **глава първа**, посветена на понятието за международна компетентност на българските съдилища. Без да коментирам подробно отделните части от съдържанието, което е сторено в представените рецензии, се спирам само на моментите, които се открояват със своя оригиналност и приносен характер. Такива са т. 4, очертаваща мястото на института към процесуалния дял на МЧП (макар заглавието да не е добре редактирано, съпоставено с тези на останалите точки) и задълбоченото изследване на публичноправния (5.1.) и на частноправния (5.3.) подход към уредбата на международната компетентност. Необходимостта заради изтъкнатия вече обект на комплексно изследване на международната компетентност (публичноправен по характер, но, но попадащ в нормативно очертаното приложно поле на наука, заявена като частноправна) обосновава възприетия от кандидата двоен подход. Разбира се, би могло да се дискутира дали отсъствието на забранителна норма при очертаването на националната компетентност на съдилищата, означава наличието на обща оправомощаваща норма за създаване на правила за МК, но настоящото становище няма за цел да полемизира с тезите на кандидата, подкрепени със съответните аргументи. Все пак ми се струва недостатъчно определението, което се дава на МК като *„признатата от закона връзка между международното гражданско дело и българския съд, въз основа на която възниква правомощието му да се произнесе по спора, с който е сезиран“*. То като че ли не дава достатъчна база за разграничение с други процесуални институти (макар и вътрешноправно значение) като подведомственост и подсъдност, а по-скоро се „крепи“ на определението „международна“.

4. Втората глава разглежда подробно връзката между държавата на съда и международното гражданско дело, като с оригиналност се отличава т. 10, където авторът, след като анализираа подробно различните видове връзки (т. 9), развива собствени тези по принципа на тясната (надлежна), на критериите за него (т. 10.2.), а така също и на еволюцията на критериите за териториална връзка (т. 10.3.). Следва да бъде обърнато внимание обаче на някои неточности, главно от терминологичен характер, като напр. използването на термина съдебно следствие (с. 121), вместо съдебно дирене; местонахождение на ответника (с. 133-134). Неточно, според мен обаче е изведена (с. 137) връзката между мястото на изпълнение на договорното задължение и обичайното местопребиваване на ищеца - мястото на изпълнение зависи от договора и приложимото право към договора (носимо или търсимо е задължението). Едва ли би могло да се сподели виждането по отношение на т.нар. „интернет деликти“ (с. 142), които кандидатът предлага да се привлекат към въпроса за обичайното местопребиваване на ищеца, но фактически по тези дела се разисква въпросът за местонастъпване на вредата - дали тя е там, където са интересите на ищеца (с. 143).

5. Като най-сериозен цялостен принос оценявам **глава трета**, посветена на случаите на отклонения от надлежната връзка. Многобройни и самостоятелни приноси моменти се откриват при разглеждането на понятията, функциите, защитната роля и разновидностите на т.нар. екзорбитантна МК (т. 11); на изключителната МК (т.12); на универсалната МК по граждански дела (т. 13). С приносен характер е оценката, която кандидатът прави на института *Forum non conveniens* (т. 15.3), както и на споразуменията за избор на съд (т. 16). Би могло да се препоръча да бъде задълбочено изложението относно компетентността по място на връчване на съдебни книжа (т.11.2.), което като че ли остава с по-популярен, общоизвестен характер. Като дребна забележка, плод вероятно на недоглеждане, на няколко места в главата е допуснато смесване на понятията основание и предмет на делото.

6. Оригинална е концепцията, върху която е построена **глава четвърта** - за въздействието на правото на справедлив съдебен процес (чл. 6 ЕКПЧ) върху уредбата на МК, където се правят обосновани изводи за необходимата връзка между ефективния достъп до правосъдие като цел на Конвенцията и правната сигурност и предвидимост в уредбата на международната компетентност в рамките на Европейския съюз (т.17.2.). Оригинален е изводът, до който авторът достига – за *Forum necessitatis* като конкретен израз на правото на справедлив процес.

7. Систематично в **Заключението** на труда са изведени основните виждания на автора и неговите изводи. Което прави съчинението ясно и достъпно както за задълбочен прочит, така и за справка.

8. **Достойнствата на представения труд** са значителни – освен че е първото от много години съчинение, посветено на тази неизменна както в теорията на гражданския процес, така и в тази на съвременното международно частно право тема, то показва задълбочеността на автора, способността му умело да борави с литературните източници в сравнителноправен аспект, с характерните решения на Съда на ЕС, на Европейския съд по правата на човека, на касационните съдилища на държави от различен правен кръг. Аналитичността като водещ подход в монографията е довела до сериозни и нови изводи в доктрината, до изграждане на самостоятелни, убедителни тези, които представляват безспорни приноси в науката и удачни предложения *de lege ferenda*. Което превръща труда в първостепенен източник на разрешения в областта на международната компетентност по граждански и търговски дела.

IV. Заключение.

Без да се спирам на отделните приноси, които достоверно са посочени от кандидата в приложената справка, и във висока степен съответстват и могат да бъдат изведени от

текста на монографията, правя заключението, че хабилитационният труд **„Международната компетентност по граждански и търговски дела“**, Сиела, С. 2018 напълно съответства на изискванията на чл. 24, ал. 1 ЗРАСРБ, на Правилника за прилагането му и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски. Този извод, подкрепен от безспорния професионален успех на кандидата като преподавател в ЮФ на СУ, ме мотивират убедено да предложа на почитаемото научно жури, **да вземе решение, с което да предложи на ФС на ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“ да избере гл. ас. д-р Васил Христов Пандов за доцент по професионално направление 3.6. право (международно частно право).**

гр. София, 08.08.2018 г.

.....

(проф. Иван Русчев, д.н.)